

Uskoa kevättrypsin ja -rapsin viljelyyn



Kansallisella tasolla tavoite on selvä. Öljykasveja tarvitaan. Mutta mistä saadaan uskoa ja eväitä rypsin ja rapsin kylvämiseen ensi keväänä? Kokosimme tähän artikkeliin asiantuntijatahojen näkemyksiä rypsin ja rapsin viljelyn näkymistä.

Rypsilä ja rapsilla on kysyntää. Öljynpuristamoteollisuus kaipaa raaka-ainetta kotimaasta, rypsi ja rapsi ovat merkittävimmät kotimaiset rehuvalkuaislähteet ja tilatasolla ne tarjoavat erinomaisen vaihtoehdon myös viljelykierron monipuolistajina. Uusia haasteita öljykasvien viljelyyn kuitenkin tuli rytinällä tänä vuonna. Euroopan Unionin nopealla aikataululla tekemä päätös kieltää eräiden neonicotinoidia sisältävien torjunta-aineiden käyttö 1.12.2013 alkaen aiheuttaa epävarmuutta.

Uhkana öljykasvien viljelyvarmuus

Neonicotinoidia sisältävien hyönteistorjunta-aineiden käyttöä rajoitettiin Euroopan Unionin jäsenvaltioissa, koska niiden epäillään aiheuttavan riskejä mehiläisille ja muille pölyttäjäille. Kiellettyjen valmisteiden listalle joutuvat ne neonicotinoidivalmisteet, jotka sisältävät tehoaineena klotianiidiiniä, imidaklopridia tai tiametoksaamia. Näitä neonicotinoideja sisältäviä kasvin-suojeluaineita ovat Suomessa erityisesti rypsin ja rapsin siementen peittaukseen käytetyt Elado ja Cruiser. Haasteelliseksi tilanteen tekee se, että muita sallittuja, tehokkaita peittausaineita kirppaviolitusten ehkäisyyn öljykasveilla ei EU:n alueella ole markkinoilla.

Suomessa öljykasvien siementen peittäminen on tehty nimenomaan tuholais-torjuntaa varten. Taudintorjunta-aineilla peittäminen on edelleen mahdollista, mutta kirppatuhojen estämiseen niillä ei ole vaikutusta. Ilman korvaavia aineita tai

Kotimaiselle öljykasvi-sadolle kysyntää

Avena Nordic Grain Oy:n omistama Kirkkonummella toimiva öljynpuristamo Mildola saa tällä hetkellä alle puolet raaka-aineestaan kotimaasta. Tuontiraaka-aine tulee pääosin Baltian maista. Mildolan toiveissa on kotimaisen raaka-aineen osuuden kasvattaminen tuotannossa.

– Koko raaka-ainetarpeemme kattaminen kotimaassa tuotetulla rypsilä tai rapsilla edellyttäisi satotasoista riippuen noin 60 000 – 80 000 hehtaarin viljelyalaa. Jos Suomen öljykasviala saataisiin vakiinnutettua korkeammalle tasolle, näkisin, että Mildola voisi jopa jonkin verran lisätä tuotantoaan, kertoo toimitusjohtaja **Kaija Viljanen** Avenasta.

Öljynpuristamo on keskeinen osa Avenan liiketoimintaa. Yhtiö on parin viime vuoden aikana investoinut muun muassa uuteen öljynpakkaamoon ja panostaa vahvasti asiakaslähtöiseen tuotekehitykseen ja tuotannon kehittämiseen.

– Hyvälaatuinen kotimainen raaka-aine on meille tässä erittäin tärkeää, Viljanen toteaa.

Viljelijän kannalta sopimuskäytäntö on joustava ja hinnoittelumalleja on useita. Viljelijät voivat toimittaa öljykasvisadon Avenalle suorilla sopimuksilla tai viljaliikkeiden kautta. Suorat sopimukset hinnoitellaan joko meneillään olevaan toimitusjaksoon tai termiinihinnoitteluna, jolloin viljelijä voi kiinnittää hinnan joko kokonaan tai osissa haluamanaan ajankohtana ennen toimitusta.

Avenassa öljykasvien viljelyn tulevaisuus nähdään positiivisessa valossa. Öljykasvit ovat viljelijöille taloudellisesti hyvä vaihtoehto ja niille on kotimaassa varma toimituspaikka.

– Uskomme, että kotimaisen rypsin ja rapsin viljelyn tämän hetken haasteet mm. peittausaineiden käyttö- rajoitusten suhteen ovat väliaikaisia. Ne selätetään ja öljykasvit tulevat pysymään hyvinä vaihtoehtoina tilojen viljelykierrossa, Viljanen sanoo.

muita helpotuksia uhkana nähdään öljykasvien viljelyvarmuuden heikkeneminen Suomessa.

Helpotusta kevääksi kansallisella päätöksellä?

Kasvinsuojeluaineiden markkinointia ja käyttöä säätelee EU:n Kasvinsuojeluasetus, jota sovelletaan kaikissa jäsenmaissa. Asetuksessa on otettu kantaa myös kasvinsuojelun poikkeus- ja hätätilanteisiin.

– Euroopan Unionin jäsenvaltio voi tämän asetuksen perusteella sallia jonkun kasvinsuojeluaineen käytön erityisoloissa enintään 120 päivän ajaksi. Tällä on tarkoitus torjua vaikeat kasvinterveysongelmat, joihin ei muita keinoja ole käytettävissä, toteaa maatalousylitarkastaja **Tove Jern** maa- ja metsätalousministeriöstä. ►



Jernin mukaan poikkeuslupa on tarkoitettu tilanteisiin, joissa tiedetään vakavan kasvintuhoojauhan olevan tulossa, mutta siihen ei ole hyväksyttyä käyttökelpoista torjunta-ainetta tai menetelmää. Hän näkee tällaiseksi perusteeksi myös öljykasvien viljelyn epävarmuuden ja kasvavat viljelyriskit ilman peittäusta kirppoja vastaan.

– Poikkeusluvasta päätetään kansallisesti. Meillä Suomessa asiasta päättää hakemuksen perusteella Tukes. Suomessa poikkeuslupakäytäntöä on käytetty hyvin vähän muuhun Eurooppaan verrattuna, Jern kertoo.

Mikäli tämä poikkeuslupa keväälle 2014 saataisiin, tilanne helpottuisi oleellisesti ensi vuoden osalta. Yksistään jo peitattuna varastoissa olevien siementen käytön salliminen varmistaisi öljykasvituotannon arviolta samalle tasolle kuin viime kesänä.

Selvitystyö käynnissä

Suomessa öljykasvituotanto nojautuu edelleen vahvasti kevätkuotoiseen rypsiin ja rapsiin toisin kuin muissa EU-jäsenvaltioissa. Kevätkylvöisillä öljykasveilla kirppatuhot ovat syyskylvöisiä öljykasveja vakavampi riesa.

Toisaalta meillä käytetään kylvöteknikkaa, jossa kylvön yhteydessä leviää vähemmän pölyä kuin Keski-Euroopassa. Näin pölyttäjäriskit meillä saattavat olla merkittävästi vähäisempiä verrattuna niihin riskeihin, joita painotettiin EU:n päätöksessä kieltää neonikotinoideja sisältävien peittäusaineiden käyttö.

Kansallisen päätöksenteon tueksi ja laajemman tutkimustiedon keräämiseksi MTT ja Evira käynnistivät keväällä kaksivuotisen ”Neomehi”-hankkeen. Siinä tutkitaan neonikotinoideja sisältävien peittäusaineiden käytön vaikutusta mehiläisiin suomalaisessa öljykasvien kasvinsuojelussa. Hanke sisältää MTT:llä toteutettavan kenttäkokeen sekä laajemman otantatutkimuksen, jonka toteuttaa Evira samanaikaisesti laajan EU:ssa tehtävän mehiläisten terveyteen ja talvehtimiseen liittyvän seurantatutkimuksen kanssa.

– Neomehi-hankkeessa selvitetään neonikotinoidien vaikutusta ja niitä sisältävien torjunta-aineiden käyttötapojen mahdollisia eroja mehiläisiin. Lisäksi arvioidaan mitä vaikutuksia neonikotinoidien käytön rajoitukset aiheuttavat pelto- ja erikoiskasvien viljelyyn Suomessa, kertoo

tutkija **Jarmo Ketola** MTT:n kasvintuotannon tutkimuksesta.

Tavoitteena on, että viime kesän kenttäkokeiden tuloksia raportoidaan jo loppuvuodesta. Tällöin niitä olisi mahdollista käyttää päätöksenteon tukena mahdollisen 120 päivän poikkeusluvun hakemiselle ensi keväälle.

Korvaavia valmisteita odotetaan

Jo hyväksytyin valmisteen yllättävä ja nopea käyttökielto on haaste kasvinsuojeluaineteollisuudelle. Tuotekehitystä tehdään koko ajan, mutta vuosi tai kaksi on lyhyt aikajänne pitkää kehitystyötä vaativalla toimialalla.

– Ollaan tilanteessa, jossa korvaava valmiste pitäisi saada markkinoille mahdollisimman nopeasti. Tämä tarkoittaa sitä, että tuotekehityspotkussa olevien uusien ratkaisujen lisäksi tutkitaan myös olemassa olevien tuotteiden ja tehoaineiden hyödyntämistä, kertoo Business Manager **Juha Peltola** Bayer CropScience:ltä.

Peltolan arvion mukaan uusia valmisteita neonikotinoidien korvaamiseksi öljykasvin kasvinsuojelussa jouduttaneen todennäköisesti odottamaan useampi vuosi.

– Ensimmäisenä markkinoille saataneen

Öljykasvit pärjänneet kannattavuusvertailussa hyvin

Kehityspäällikkö **Jaakko Laurinen** Raisioagrossa on vuosien ajan seurannut öljykasvien viljelyn kannattavuutta suhteessa viljaan. Vaikka markkinatilanteet vaihtelevat, öljykasvit ovat pärjänneet vertailussa hyvin.

– Öljykasvien taloudellinen tulos kannattaa ja lähtökohtaisesti laskea kahdelle vuodelle. Esikasviarvon kautta seuraavana vuonna saadaan helposti 500 – 1500 kg suurempi viljasato hehtaarilta, Laurinen mainitsee.

Öljykasvien suorat rahalliset hyödyt verrattuna viljanviljelyyn nähdään Raisioagrossa tulevan matalampina siemen- ja kuivauskustannuksina, pienempänä varas-

totarpeena ja rahdin pienempänä suhteellisenä osuutena.

Muitakin kuin suoria rahallisia hyötyjä Laurinen muistuttaa öljykasveilla olevan runsaasti. Öljykasveilla on esimerkiksi mahdollista tasata tehokkaasti viljamarkkinoita.

– Suomessa on jopa 150 000 hehtaaria peltoa, jolla öljykasvit voisivat kiertää viljelykierrossa ja tasata näin viljamarkkinoita. Monella muulla erikoiskasvilla tällaiseen laajuuteen ei ole mahdollisuutta ja usein koneistukseenkin joutuu panostamaan lisää niitä viljellessä. Öljykasvien viljelyhän onnistuu viljatilan peruskoneilla, Laurinen sanoo.

Öljykasvien arvoa on perusteltua laskea myös niiden agronomisille eduille. Yksipuol-

liseen viljojen viljelyyn verrattuna öljykasvit katkaisevat viljojen kasvitaipineen tehokkaasti. Öljykasvien jälkeen myös kevytmuokkaukset ja suorakylvö onnistuvat paremmin kuin viljan jälkeen.

Raisioagrossa toivotaan öljykasvien pysyvän kiinnostavana vaihtoehtoina viljelijöiden valinnoissa. Raisioagro tekee 2014 sadosta öljykasvisopimuksia ja tarjoaa kattavan valikoiman tuotantopanoksia ja viljelyneuvontaa öljykasvien viljelyyn.

valmisteita, joita on jo kehitetty pidemmän aikaan tai joiden käyttöaluetta laajennetaan.

Peltola muistuttaa, että Euroopan Unionin nyt tekemä käyttökielto sisälsi maaninnan siitä, että komission tulee kahden vuoden kuluttua tarkastella asiaa uudelleen. Tänä aikana voidaan tuottaa aiheeseen liittyvää lisätutkimusta. Vaikka päätöksen muuttumista ei asian saaman poliittisen luonteen vuoksi voida tässä kohtaa odottaa, tutkimustyötä tehdään joka tapauksessa neonikotinoidien riittävän turvallisuuden osoittamiseksi.

Ensi kevään osalta Bayerilla niin ikään luotetaan siihen, että peitatun rypsin ja rapsin siemenen käyttö on mahdollista kansallisen 120 päivän poikkeusluvan turvin.

– Mikäli vaihtoehtona olisi käyttää vain peittaamatonta siementä, öljykasvien viljelyn onnistuminen olisi paljolti kiinni myös kirppojen esiintymisrunsaudesta. Normaalissa kirppojen esiintymistilanteessa erittäin huolellinen peltojen tarkkailu taimettumisvaiheessa ja tarpeen mukainen torjunta ruiskuttamalla pyretroidivalmisteella on enemmän kuin tarpeen.

Vinkkinä Peltola mainitsee myös rypsin myöhäisen kylvön lämpimään maahan. Se



nopeuttaa taimettumista ja taimien kasvua vähentäen näin kirppavioituksia.

Tuhohyönteisiä vastaan lajikejalostuksen keinoin

Peltokasvien jalostus tuhohyönteisiä kestäviksi nähdään tärkeänä tavoitteena myös Borealilla, sillä ajoittain tuhohyönteisten aiheuttamat satovähennykset voivat olla merkittäviä. Ilmastonmuutoksen myötä uusien tuholaisten esiintyminen ja tuholaisten määrän kasvaminen Suomessa on todennäköistä.

Tuholaistenkestävien lajikkeiden kehittämisessä keskeistä on kestävyyslähdeiden löytäminen. Kun lähde löydetään, pyritään siinä olevat tuholaiskestävyyden vaikuttavat geenit tunnistamaan, jotta kyseinen ominaisuus voitaisiin tuoda muihin kasvilajeihin.

– Useimmiten tuholaiskestävyyden aikaansaama ominaisuus risteytetään nyky-lajikkeisiin viljelykasvien maatiaiskannoista tai niiden sukulais- tai villilajeista, jolloin mukana tuodaan myös paljon ei-haluttuja ominaisuuksia, kertoo öljykasvien jalostaja **Katja Hämäläinen** Borealilta.

Onkin useiden vuosien työn takana päästä eroon ei-toivotuista ominaisuuksista. Lisäksi tulee varmistua, että kestävyyslähde toimii toivotusti ja on pysyvä ominaisuus.

Borealilla öljykasvien jalostuksessa on keskitytty kevätrypsin jalostamiseen. Lisäksi lajikejalostusta täydennetään testaamalla ja tuomalla markkinoille kevät- ja syysrapsilajikkeita Keski-Euroopasta.

– Kasvinjalostuksen keinoin on toki mahdollista pienentää tuholaisriskejä öljykasveilla. Tuholaiskestävyyden jalostaminen on kuitenkin vuosia kestävää pitkäjänteistä työtä, ja esimerkiksi rypsilä tuloksia on odotettavissa vasta monien vuosien kuluttua.

Lisää kilpailukykyä

Borealilla tavoitetaan rypsin jalostuksessa ulottuikin nyt jo pitkälle tulevaisuuteen. Ennen tuhohyönteisiä kestäviä lajikkeita rypsin kilpailukykyyn odotetaan selvästi paranevan, kun ensimmäiset synteettiset rypsilajikkeet tuodaan markkinoille lähivuosina.

– Nykylajikkeisto ja tulossa olevat uudet synteettiset rypsilajikkeet tarjoavat runsaasti hyviä vaihtoehtoja öljykasvien viljelyyn jatkossakin, Katja Hämäläinen toteaa.

Lähivuosien haasteiden ratkaiseminen öljykasvien kasvinsuojelussa vaatii koko ketjun saumatonta yhteistyötä, lisää tutkimusta sekä panostusta tuotekehitykseen ja parhaiden viljelykäytäntöjen selvittämiseen ja käyttöönottoon. Yhteinen intressi on, että öljykasveja viljellään jatkossakin merkittävässä määrin Suomessa.

